

УДК 378.147.111

Журецький Я.І.

Особистісно орієнтований підхід до навчання

Відроджуючи традиції гуманізму та демократизму, які формували систему навчання і виховання та визначали місце Києво-Могилянської Академії в загальній системі європейських закладів освіти, Миколаївська Філія НаУКМА вже втретє проводить наукову конференцію “Могилянські читання”. Вона є своєрідним звітом про напрямки наукової діяльності викладачів, методичну, навчальну роботу Філії протягом року, а також дає можливість викладачам, науковцям, докторантам, аспірантам, студентам НаУКМА та науковій громадськості регіону репрезентувати свої наукові досягнення з різних напрямків.

У рамках читань працюють 10 секцій, на яких будуть заслухані 110 доповідей науковців нашого міста та гостей з Києва. За результатами читань буде виданий друком спеціальний випуск збірників “Наукові праці МФ НаУКМА” та “Студентські наукові студії”.

У нашому регіоні важливою проблемою постало питання про відродження традицій гуманізму та демократизму, вирішення проблем удосконалення підготовки висококваліфікованих спеціалістів та підвищення якості навчання у вищих закладах освіти. На даному етапі це становить об’єкт цілого ряду теоретичних досліджень та пошуку практичних рішень. Найсуттєвішим є знаходження внутрішніх резервів інтенсивного розвитку навчального процесу у вищих навчальних закладах. Такими внутрішніми джерелами активності особистості у процесі набуття знань, необхідних для подальшого навчання, самоосвіти та майбутньої професійної діяльності є, перш за все, усвідомлення необхідності саморозвитку, потреби, мотиви, професійні інтереси, ставлення до навчання. У зв’язку з цим однією з центральних проблем педагогіки вищої школи виступає дослідження різних сфер розвитку особистості як фактора ефективності учбової діяльності та формування людини XXI-го століття.

Існуюча в Україні система освіти перебуває в стані, що не задовольняє вимог, які постають перед нею в умовах розбудови української державності, культурного та духовного відродження українського народу. Це виявляється передусім у невідповідності освіти запитам особистості, суспільним потребам та світовим досягненням людства. Одним із стратегічних завдань реформування освіти в українській державі є **формування освіченої, творчої особистості**.

Основні шляхи реформування освіти передбачають відхід від засад авторитарної

педагогіки, що утвердилися у тоталітарній державі і спричинили нівелювання природних задатків і можливостей, інтересів усіх учасників освітнього процесу, а також забезпечення розвитку освіти на основі нових прогресивних концепцій, запровадження у навчально-виховний процес сучасних педагогічних технологій та науково-методичних досягнень.

Особистісно орієнтоване навчання передбачає позитивний вплив на формування особистості через створення атмосфери взаєморозуміння учасниками навчального процесу. Не загострюючи уваги на помилках та інших негативних явищах, викладач має допомогти студентам сформувати адекватний образ Я, виробити позитивну Я-концепцію, дати змогу висловити свої думки, почуття, враження. Створення позитивної емоційної обстановки, ситуації успіху, рівноправний діалог викладача зі студентами веде до швидшого та адекватного формування у студентів свого образу Я, що є запорукою успішного учіння, тобто основною навчання взагалі та оволодіння іноземною мовою зокрема.

Особистісно орієнтований підхід до навчання реалізується через діяльність, яка передбачає співпрацю та саморозвиток усіх суб’єктів освітнього процесу та базується на особистості як студента, так і викладача.

З точки зору педагогіки і психології особистість – це певне поєднання психічних (включаючи психофізіологічні та соціально-психологічні) властивостей: спрямованості (потреби, мотиви, інтереси, світогляд, переконання тощо), рис темпераменту й характеру, здібностей, особливостей психічних процесів (відчуття, сприймання, пам’яті, мислення, уяви, уваги, емоційно-вольової сфери). Наукове розуміння особистості в психології передбачає, що особистість – це системна соціальна якість індивіда, яка формується у сумісній діяльності та спілкуванні і характеризується його включеністю у суспільні відносини. Інакше кажучи, особистість – це суб’єкт соціальних відносин та свідомої діяльності.

Дослідники, які розглядають сутність особистості з позиції суспільно-історичного розвитку людського життя, вважають, що становлення людини як суспільної істоти, як особистості пов’язане з рушійними силами і законами розвитку людського суспільства. Людина є природною і водночас суспільною істотою. Вона посідає певне місце в системі суспільних відносин, є їх носієм, виконує певні суспільні функції. Людина є особистістю, оскільки їй властива свідомість, певна система потреб, інтересів, поглядів, переконань, розумових, моральних та інших якостей, які внутрішньо визначають її поведінку, надають їй цілеспрямованості, стійкості й організованості. Завдяки цьому людина виступає як суб’єкт власної

діяльності, передбачає її результати, контролює й несе за неї відповідальність.

Особистість цілісна, її фізичні, розумові, трудові, моральні й естетичні якості взаємопов'язані. Вона характеризується рисами, спільними для всіх людей, водночас у неї завжди є щось особливе, що відрізняє її від інших людей, щось індивідуальне. Індивідуальна своєрідність особистості неповторна. Це стосується як видатних, талановитих, так і "рядових" людей.

Всебічність розвитку особистості є основою її гармонійності, яка має свою специфіку, що виявляється у відповідності розвитку фізичних і духовних сил людини, у внутрішній єдності теоретичних знань і практичних умінь, моральної свідомості й поведінки, у відсутності розходжень, розладів між її думками і почуттями, словами і діями, між тим, що людина думає, говорить про себе і якою вона є насправді.

Система освіти України передбачає розвиток особистості дитини, підлітка, юнака, демократизацію та гуманізацію навчально-виховного процесу в усіх типах навчальних закладів. Відбувається зміна мети виховання й навчання, в ролі якої виступає не сукупність знань, умінь і навичок, а вільний розвиток особистості людини.

Особистісний підхід – це послідовне ставлення педагога до вихованця як до особистості, як до самосвідомого відповідального суб'єкта власного розвитку і як до суб'єкта виховної взаємодії. Особистісний підхід – це базова ціннісна орієнтація педагога, яка визначає його позицію у взаємодії з кожною дитиною й колективом.

Сучасне розуміння особистісно орієнтованого підходу визначили в шістдесяті роки представники напряму гуманістичної психології (К.Роджерс, А.Маслоу, Р.Мей, В.Франкль), які твердили, що повноцінне виховання можливе лише в тому випадку, коли школа служитиме лабораторією для відкриття унікального "Я" кожної людини. Особистісно орієнтований підхід передбачає допомогу вихованцю в усвідомленні себе особистістю, у виявленні, розкритті його можливостей, становленні самосвідомості, в здійсненні особистісно значущих і суспільно прийнятних самовизначення, самореалізації та самоутвердження.

Внутрішній стрижень особистості складають особистісні цінності. Особистісні цінності, якщо їх внутрішню природу і будову виводити з процесів смислоутворення, можна інтерпретувати як ціннісну етичну орієнтацію. Остання, з одного боку, забезпечує цілісно-суб'єктивне розуміння окремих актів поведінки людини, з другого, – сприяє (на основі спостереження за поведінкою людини в небагатьох стандартних ситуаціях) побудові прогнозу її поведінки у ширшому полі ситуацій, а гранично в

усій повноті можливих варіантів її поведінки. Лише у зіставленні узагальнених особистісних цінностей з особистістю в цілому можна констатувати, що її нормальним способом буття є розвиток.

Під особистісними цінностями вважається за доцільне розуміти усвідомлені узагальнені самовартісні смислові утворення особистості. Ціннісну ж систему особистості можуть складати усвідомлені смислові утворення різного рівня узагальненості.

Проблема особистості – це й проблема її свободи, оскільки духовне за визначенням, є вільне в ній. Свобода виявляється самовизначенням духу людини, її ціннісним пріоритетом.

У психологічному ракурсі свобода – це інтенція людини приймати розумне рішення, робити доцільний вибір, це можливість бути і стати. Вона є своєрідною рушійною силою активності суб'єкта.

Література.

1. Пехота Е.Н. Индивидуализация профессионально-педагогической подготовки учителя: Монография / Под общ. ред. И.А.Зязюна. – К.: Вища школа, 1997. – 281 с.